

PEDAGOG SHAXSINING KASBIY FAOLLIGIDA ZAMONAVIY MUTAXASSISGA QO‘YILGAN TALABLARNING O‘RNI

Mamadov Norpulat Suyarovich

*Pedagogika fanlari nomzodi, dotsent, O‘zDJTU, O‘zbekiston
norpulat.mamadov@icloud.com*

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy mutaxassisga qo‘yiladigan talablar asosida uzluksiz ta’lim o‘qituvchilarini kasbiy rivojlantirish masalalari yoritilgan bo‘lib, uning shart – sharoitlari, belgilari va shakllari tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar: ta’lim jarayoni, pedagogik faoliyat, kasbiy faollik, kasbiy kamolot, zamonaviy ta’lim-tarbiya, ta’lim mazmuni, pedagoglarning kasbiy rivojlanishi, zamonaviy pedagog shaxsi, omillar.

O‘qituvchi shaxsi hamisha ijtimoiy munosabatlar qurshovida yashaydi. Zamonaviy o‘qituvchi esa munosabatlar muvozanatini ko‘ra bilishga, uni rivojlanish sari unday olishga qodir bo‘lmog‘i lozim. Zamonaviylik har doim yangicha pedagogik – psixologik idrokni talab etadi. Pedagogika va psixologiya fani shaxsni shakllantirishdek ijtimoiy buyurtmani bajarish asosida jamiyat taraqqiyotini ta’minlashga alohida hissa qo‘shadi [1]. Shunga muvofiq, zamonaviy o‘qituvchi shaxsining kasbiy faolligi jamiyatni ijtimoiy sog‘lomlashtirishga xizmat qiladi. Mazmunan demokratik va insonparvarlik asosiga qurilayotgan jamiyatning har tomonlama taraqqiyoti shaxsning shu taraqqiyot talablariga moslik darajasi, uning aql-idrokiga, jismoniy kuch-quvvatiga, ijtimoiy-siyosiy voqelikni anglashiga, ijtimoiy va kasbiy faolligiga bevosita bog‘liqdir.

Bo‘lajak mutaxassis shaxsining kasbiy faolligini ilmiy tadqiq etishni uning jamiyat taraqqiyoti qonunlariga muvofiq rivojlanishini ifodalashdan boshlamog‘imiz lozim. Amaliyot va uzoq yillar davomida olib borilayotgan kuzatuvlar shuni ko‘rsatayaptiki, shaxslarning ko‘p qirrali faoliyati murakkab va qarama-qarshilikdan iborat bo‘lganligi uchun aholi o‘rtasidagi munosabatlari, fikr-mulohazalari, baholash mezonlari bir tekisda rivojlanib bormaydi. Shaxsning qalbi, ruhiyatida kechadigan har bir yangilanish, o‘zgarish uning hayotga bo‘lgan qarashini, munosabatlarini, kelajak rejalarini ham muayyan ma’noda o‘zgartiradi. Demak, jamiyatda o‘zgarmaydigan munosabatlar va qarashlar bo‘lishi mumkin emas. Jamiyatimizning shiddatli taraqqiyoti,

yangicha tafakkurning shakllanayotgani yosh avloddan zamon bilan hamohang qadam tashlashni talab etadi. Bugungi yoshlarimizning qalbuyg‘oqligi, eng muhimi befarq emasligi, burch va mas’uliyat, daxldorlik hissi, o‘z taqdiri va kamoli uchun qayg‘urishi, bizga behad mamnunlik baxsh etadi. O‘y-kechinmalari, orzu va intilishlarining qamrovi keng, havaslari davru zamonlarga yarasha, ong va tafakkurni yuksaltirish, ilmu ma’rifatga chanqoqlik aksariyat yoshlarimizga xos fazilatlardir.

Qisqa davr ichida mamlakatimizda ta’lim – tarbiya tizimi tubdan yangilandi, ta’limning tarbiya va amaliyot bilan uyg‘unligiga erishildi. Darhaqiqat, shunday ekan bugungi kunga kelib ta’limni zamon talabidan kelib chiqqan holda takomillashtirish zarurati tug‘ilmoqda.

Zamonaviylik o‘z navbatida keng ma’noga ega bo‘lgan tushuncha bo‘lib, o‘qituvchi shaxsining jamiyat tarqqiyotiga bo‘lgan kasbiy, ma’naviy, axloqiy, iqtisodiy va siyosiy munosabatlari hamda fuqarolik mas’uliyatini belgilovchi o‘lchov hisoblanadi.

Zamonaviy bilimlar asosidagi kasbiy faollik insonni imkoniyat doirasini kengayib borishiga yo‘l ochadi. Chunki bu jarayonda yangi ehtiyojlar va imkoniyatlar paydo bo‘ladi, ehtiyoj qondirish yo‘lida faol harakat vujudga keladi. Shaxsning avvalo tabiatga, jamiyatga, ijtimoiy va iqtisodiy tuzumga, mavjud turmush tarziga faol munosabati, ularni o‘zgartirish va takomillashtirishda qatnashishi insonning o‘zini ham o‘zgartirib, aqlan kamol topib, dunyoqarashi shakllanib, siyosiy ongi o‘sib, barkamollik darajasiga ko‘tarilishi uchun imkoniyat yaratadi. Tadqiqotlar o‘qituvchi shaxsining ijtimoiy funksiyasi va kasbiy faolligi uni qay darajada pedagogik mahoratni egallaganligida ko‘rinishini asoslamoqda. Agar o‘qituvchi shaxs sifatida o‘z kasbini sevsa, uni ardoqlasa, kasb burchi va mas’uliyatini dildan his etib faoliyat yuritisa, o‘zining insonparvarligi, bilimdonligi, ma’naviy-axloqiy fazilatlari hamda yuksak madaniyati bilan ibrat-namuna ko‘rsata olsa, bunday o‘qituvchi ijtimoiy faol shaxslarni tarbiyalab yetkazishga qodir bo‘la oladi. Quyidagilar mutaxassisning pedagogik ishga tayyorlanganligining zarur va yetarli darajasini ta’minlaydigan asosiy talablar hisoblanadi.

Zamonaviy mutaxassisning kasbiy faollik omillari:

1. Dars berish mahorati;
2. Tarbiyalash mahorati;

3. O‘quv-tarbiya jarayonida gumanitar omilni ta’minlaydigan shaxsiy sifatlari;

4. Ta’lim oluvchilarning bilimlarini xolisona nazorat qilish va baholash mahorati.

Inson nafaqat tezkor ijtimoiy o‘zgarishlarga moslashishi, balki ro‘y berayotgan voqealarni amaliy jihatdan baholash va yangilash yo‘nalishlarini belgilashni uddalashi lozim. Shaxs amaliy faoliyatining har qanday turida ayni bir vaqtning o‘zida uning ham aqliy, ham jismoniy mehnati obyektiv ravishda ishtirok etadi. Hayotning o‘zi bugungi kunda dunyoda yuz berayotgan globallashuv jarayonlarni nafaqat obyektiv, ya’ni tashqi ta’sirlar oqibatida, balki subyektiv yondashuvlar, ya’ni muayyan insonlar ishtirokidan, uning bevosita ta’siridan chetda tasavvur etish noto‘g‘ri ekanligini, har bir ijtimoiy o‘zgarishlar negizida alohida guruhlar, konkret shaxslar, maxsus loyihalashtiruvchi texnologiyalar mujassamlashuvi nazariyasini o‘rtaga qo‘ydi va taraqqiyot asosini inson tashkil etishini har tomonlama asoslab berdi.

Biz tomondan tavsiflanayotgan bo‘lajak mutaxassis shaxsining zamonaviy bilimlar berish asosidagi kasbiy faolligi to‘g‘risidagi fikrlar aynan ushbu yondashuvning ijtimoiy zarurat darajasida ekanligini ta’kidlaydi.

Adabiyotlar.

1. Akramova F.A. Ijtimoiy psixologiya. T.: TDPU, 2004.
2. Джураев.Р.Х. Непрерывное образование и профессиональное развитие педагога . // Узлуксиз таълим. – Тошкент, 2014. - № 1.
3. Jumayev A.Sh., Pedagogik texnologiyalarning ta’lim jarayonidagi o‘rni va ularni qo‘llash bilan bog‘liq muammolar // Pedagogika jurnali. – 2014 - №4.